

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента Шевченко Людмили Станіславівни на дисертацію Оверко Наталії Ярославівни «Розвиток педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін професійно-технічних навчальних закладів кулінарного профілю у процесі підвищення кваліфікації», на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дисертаційного дослідження Оверко Наталії Ярославівни є цілком очевидною з огляду на пріоритети розвитку сучасної професійної педагогічної освіти. Оскільки процеси що нині відбуваються в суспільстві, в освіті привели до появи розриву, відставання між інформаційно-інноваційними перетвореннями та рівнем використання наукових і технологічних досягнень в освітньому процесі, потребою у забезпеченні неперервного розвитку професіоналізму педагогічних працівників закладів професійно-технічної освіти та відсутністю систематичної післядипломної освіти та підвищення їх фахової майстерності.

Хоча в Україні накопичений позитивний досвід неперервного підвищення кваліфікації та розвитку педагогічної майстерності викладачів професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ), проте у сучасних умовах реформування професійної освіти виникає потреба у вивченні особливостей формування і розвитку професіоналізму та педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ та розробленні комплексного науково-методичного забезпечення реалізації цього процесу в системі підвищення кваліфікації. Саме ці питання розглядаються в дисертаційній роботі Наталії Ярославівни.

Посилюють актуальність дисертаційного дослідження і визначені авторкою суперечності, що мають місце в професійній підготовці викладачів спецдисциплін ПТНЗ у процесі підвищення кваліфікації, що висвітлені на с. 5-6 роботи.

Важливість виконаного дисертаційного дослідження підтверджується його зв'язком із науковою темою «Формування професійних якостей майбутніх кваліфікованих робітників в умовах техніко-технологічних змін» (РК № 0113U001274) Львівського науково-практичного центру Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Достатня обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується кількома чинниками:

- відповідністю змісту та висновків поставленим завданням;
- обсягом і різноманітністю опрацьованої джерельної бази (список використаних джерел налічує 420 найменувань, 7 із них – іноземними мовами);
- комплексним використанням методів наукового пошуку (теоретичні, емпіричні, педагогічний експеримент, методи математичної статистики);
- широкою апробацією результатів дослідження на засіданнях вченої ради і відділу практичної психології Львівського науково-практичного центру ПТО НАПН України, циклових комісій зі спеціальних дисциплін Львівського вищого професійно-політехнічного училища, а також у формі доповідей і повідомлень на міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях;
- презентативністю експериментальної бази дослідження (дослідно-експериментальна робота проводилась на курсах підвищення кваліфікації Навчально-методичних центрів ПТО в Івано-Франківській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Тернопільській і Черкаській областях, про що свідчать наявні довідки про впровадження).

Правильність вихідної методології дисертант доводить результатами експериментальної роботи, якою було охоплено 618 слухачів. Порівняння показників експериментального дослідження за допомогою методів математичної статистики засвідчило суттєве зростання рівнів розвитку педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ кулінарного профілю у процесі підвищення кваліфікації, що стало результатом поетапної реалізації авторської методики.

Успішне розв'язання поставлених завдань дозволило визначити **наукову новизну одержаних результатів**, яка полягає у тому, що автором дисертації: вперше обґрунтовані педагогічні умови розвитку педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю у процесі підвищення кваліфікації (розроблення й упровадження дисципліни «Розвиток педагогічної майстерності» для підвищення кваліфікації викладачів; проектування та застосування інноваційних форм, методів і технологій розвитку педагогічної майстерності та їх застосування у процесі підвищення кваліфікації; спрямованість курсів підвищення кваліфікації на гармонійний розвиток кожного з компонентів педагогічної майстерності; зорієнтованість процесу розвитку педагогічної майстерності на актуалізацію їхніх потреб щодо постійного самовдосконалення у професійно-педагогічній діяльності); визначено критерії та рівні педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ кулінарного профілю; розроблено теоретичні засади методики розвитку педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю; уточнено зміст і структуру поняття «педагогічна майстерність викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю» та особливості її розвитку у процесі підвищення кваліфікації; подальшого розвитку одержала номенклатура принципів і технології розвитку педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю у процесі підвищення кваліфікації.

Практичне значення дослідження Оверко Наталії Ярославівни визначається тим, що: розроблено й упроваджено на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПТНЗ методику реалізації педагогічних умов розвитку педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю, експериментальну програму і спецкурс «Розвиток педагогічної майстерності»; реалізовано педагогічні умови розвитку педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю. Результати дисертаційного дослідження і розроблені навчально-методичні матеріали можуть бути використані для вдосконалення методичного

забезпечення навчального процесу в ПТНЗ та безпосередньо на курсах підвищення кваліфікації викладачів ПТНЗ.

Основні положення та результати дослідження висвітлено у 27 одноосібних публікаціях, з яких: 1 методичні рекомендації, 1 навчальна програма, 11 статей (із них 6 – у вітчизняних наукових фахових виданнях, 2 – в іноземних періодичних виданнях, 1 – у вітчизняному виданні, включеному до наукометричних баз, 14 тез і матеріалів конференцій).

Аналіз змісту дисертаційного дослідження та автореферату Оверко Наталії Ярославівни засвідчив її завершеність у цілому та відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації.

Заслуговує позитивної оцінки структура дисертації, котра відповідає логіці дослідницьких завдань. Це дало можливість прослідкувати і визначити ступінь (а він є достатнім) розв'язання завдань дослідження, оскільки кожне сформульоване завдання знаходить своє відображення у відповідному розділі та підрозділі.

Варто відзначити методологічну виваженість дисертації: чітко визначено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження. Відповідно до принципів комплексного використання методів дослідження, ефективності, глибинного розгляду матеріалу обрано методи науково-педагогічного дослідження, за допомогою яких системно, глибоко та аргументовано розкрито тему дослідження.

У першому розділі дисертаційного дослідження розкрито сутність поняття «педагогічна майстерність викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю»; визначено методологічні підходи до її розвитку; з'ясовано зміст і завдання системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічної освіти.

Схваленню підлягає визначення та розкриття сутності у п. 1.2 науково-методологічних підходів до розвитку педагогічної майстерності викладачів ПТНЗ (аксіологічний, компетентнісний, особистісно-діяльнісний, акмеологічний), дидактичних принципів (науковості, зв'язку навчання з

практикою, систематичності та послідовності) і принципів професійної освіти (професійної спрямованості, гуманітаризації та демократизації професійної освіти, фундаменталізації, інтеграції, інформатизації, інноваційності, наступності), на основі яких сформульовано специфічні принципи розвитку педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю у процесі підвищення кваліфікації.

У *другому розділі* дисертаційного дослідження визначено структуру педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю, рівні, показники та критерії її розвитку; обґрунтовано педагогічні умови розвитку педагогічної майстерності в процесі підвищення кваліфікації, викладено методику їх реалізації.

Привертає увагу розроблена Наталією Ярославівною методика реалізації педагогічних умов розвитку педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю (с. 122-124), результатом впровадження якої є сформованість творчого рівня педагогічної майстерності, що визначається професійно-педагогічною креативністю і передбачає творчу діяльність викладача спеціальних дисциплін ПТНЗ кулінарного профілю.

У *третьому розділі* дисертаційного дослідження висвітлено організацію і хід експерименту, подано результати апробації обґрунтованих педагогічних умов, проаналізовано ефективність розробленої методики розвитку педагогічного майстерності викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю, інтерпретовано результати статистичного аналізу одержаних даних.

Варто відзначити детальний опис констатувального етапу експерименту, практичним результатом якого стала авторська навчальна програма курсу «Розвиток педагогічної майстерності» для підвищення кваліфікації викладачів і методичні рекомендації «Розвиток педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю».

Про ефективність здійсненого дослідження свідчать одержані результати, їх якісний та кількісний аналіз, що узагальнені у 14 таблицях та 9 рисунках. Достовірність результатів дослідження перевірена комплексом методів

математичної статистики.

Глибокий і системний аналіз проблеми дослідження дав можливість здобувачці сформулювати достатньо обґрунтовані висновки до розділів та загальні висновки, що відповідають поставленій меті та завданням дослідження, повною мірою відображають результати дослідження і його іноваційність. Дотримання причинно-наслідкових зв'язків, логічність і системність викладу матеріалу, а також застосування адекватних поставленим завданням методів дослідження забезпечують науково-практичну змістовність зроблених висновків. У авторефераті, методичних рекомендаціях й інших опублікованих автором наукових працях належним чином висвітлено основні положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні.

Однак, поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи Оверко Н. Я., вважаємо за необхідне відмітити **окремі дискусійні положення та висловити деякі зауваження та побажання до змісту роботи:**

1. Дискусійною є доцільність представлення у вступі дисертації й автореферату такої рубрики, як «Теоретико-методологічна основа дослідження». По-перше, цього не вимагають нормативні документи, у яких сформульовано вимоги до структури дисертації. По-друге, нагромадження у вступі другорядної інформації, що докладно і вичерпно розкрита у дисертації, лише перешкоджає якісному представленню основних результатів дослідження в авторефераті.

2. Вважаємо, що варто чіткіше сформулювати ставлення автора до дискусійних питань, розглянутих у процесі вивчення змісту і завдань підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічної освіти (с. 51-69), а також документів, що регламентують їх професійну підготовку.

3. При обґрунтуванні другої педагогічної умови «проектування та застосування інноваційних форм, методів і технологій розвитку педагогічної майстерності та їх застосування у процесі підвищення кваліфікації» варто було більше уваги приділити методиці їх застосування. Це посилює практичну значущість представленого дослідження.

4. Доведення достовірності одержаних результатів дослідження й ефективності авторських підходів до розвитку педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін професійно-технічних навчальних закладів кулінарного профілю у процесі підвищення кваліфікації, на нашу думку, потребує урізноманітнення методів математичної статистики, що уможливило б більш глибокий аналіз результатів експериментального дослідження.

5. У додатках було б доцільно навести декілька прикладів навчально-методичних матеріалів, що використовувались автором в процесі педагогічного експерименту. Це дозволило б створити більш повне уявлення щодо проведеного дослідження.

Зазначені вище зауваження та пропозиції мають дискусійний характер та не впливають на достатній науковий рівень, новизну та достовірність результатів дисертаційного дослідження.

Загальний висновок. Аналіз наукового дослідження та автореферату дисертантки дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційна робота «Розвиток педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін професійно-технічних навчальних закладів кулінарного профілю у процесі підвищення кваліфікації» є самостійним, завершеним дослідженням зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти та відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (пп.11-14), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор – Оверко Наталія Ярославівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

Шевченко Людмила Станіславівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри інноваційних та інформаційних
технологій в освіті Вінницького
державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського